

"2007-2015-ci illərdə Azərbaycanın xarici ölkələrində təhsil üzrə Dövlət Programı" təqəddülərini təntənədən və Təhsil Nazirliyi ilə əməkdaşlıqda informasiya Agentliyinin birgə layihəsi olan "Uzun formulu"nın qonaq Böyük Britaniyanın Kembridc Universitetinin doktorant Olesya Razuveyevskaya tərəfindən.

Xaricdə təhsil üzrə Dövlət Programının təqəddüsü O. Razuveyevskaya Böyük Britaniyanın Kembridc Universitetində yüksək texnologiyalar ixtisası üzrə doktoranturasıviyyəsinə təhsilini davam etdirir.

- Xaricdə təhsil sizə nə verir? Ümidlərinizi doğruldumu?

- Xaricdə təhsilin çox faydaları var. Bu dünyanı ən nüfuzlu elmi xadimlərinin ənənəvi bilikləri yanına, tənqidi düşüncəyə, problemləri dərinləndirən təhlil etməyə və bütün qararıları özünə yönəltməyə öyrədir. Stedadlı insanlarla görüşmək, başqa mədəniyyətlə tanış olmaq, daha məsuliyyətli və aktiv olmağa öyrənmək də vəzədlənən bir imkandır.

Azərbaycanın xarici ölkələrində təhsil üzrə Dövlət Programı çərçivəsində iki dərəcə təqəddül adını qazanmışam və hər dərəcə xaricdə təhsil gözlədiyimdən daha çox mənfəət gətirib. Magistraturada oxuduğum Edinburq Ural Universitetinin informatika fakültəsi Böyük Britaniyanın ən böyük informasiya texnologiyalar mərkəzində bir o qədər çox geniş kompüter elmləri modulları seçimi, dinamik və rəhbərlik mühitində dünyanı daha yaxından tanımağa imkan verən professorlarla tanış olmağa akademik dəstək təklif etdi. Artıq təhsilimi bitirəndə gələcək karyeram və kompüter elmləri sahəsində ixtisaslaşma ilə bağlı məndə dəqiq fikirlər yaranmışdır.

Hazırda mənim Kembridc Universitetində doktoranturasıviyyəsinə təhsilimin birinci ilindəyım. Dünyada ən üstün kompüter kursunu təklif edən və Alan Turing, Çarls Babej kimi informasiya texnologiyalar üzrə dahi alimləri yetişdirən təhsil ocağında kompüter elmlərini öyrənmək özüm üçün böyük bir motivasiyadır. Burada tələbələrin maraqlarını qəbul etməklə üsulların müasir avadanlıqlarla həyata keçirilməsi, seminarlar, tələbələrin vasitələri, dünyanın ən gələcək görkəmli xüsusiyyətlərini tədqiqat aparılan mühazirələrə iştirak etmək də təqəddüləyidir.

- İxtisasınızla bağlı ilk mərhələdə hansı kitabları seçmişsiniz?

- Doktoranturasıviyyəsinə oxuduğuma görə gündəlik oxuduğum materiallar daha çox ən son elmi nəşrlərdir və jurnallardan ibarətdir. Amma kitabları da tədqiqatçı kimi oxumaqda əhəmiyyətli rol oynayır. Tədqiqatçı kimi oxuduğum kitabların bir çoxu statistik, ehtimal nəzəriyyəsi, kompüter dilçiliyi və s. Bununla yanaşı oxuduğum kitabların bir çoxu gənildir. Onlardan ikisi mənim daimi masaüstü kitablarımdır: "Speech and language processing" (Dan Jurafsky and James H. Martin) və "Machine Learning: An Algorithmic Perspective" (Stephen Marsland). Təbii dilin tanınması və ya mətnlərin öyrənilməsi ilə maraqlanan bütün tələbələr üçün bu kitabları məsləhət görərdim.

- Fərqli ölkələrdə təhsil mühitini gördükdən sonra vəvə oxuduğunuz ali məktəbdən yayın deyiləmsiniz?

- Bir müddət Krallıqın təhsil sisteminə əsaslanaraq ölkəmizdə təbii qabiliyyətlərin sayı çoxdur. İlk öncə, Azərbaycan dilində üçüncü plagiatların aşkar edilməsi sistemi yaradıldı. Təbii dilin tanınması sahəsini seçməyimdən əvvəl faktorlardan biri idi. Evə qayıtdıqdan sonra yazaraq dissertasiya və elmi nəşrlər kimi plagiatın olmaması xaricdə təhsil üçün qəbul edilən biridir. Təbii dilin hazırdakı təhsil sistemimizdə Turnitin kimi plagiatın tanınması üçün sistemlərin təbii dilin tanınması üçün hazırlanmış elektron arxiv yaratmaq mümkündür. Odur ki, tədqiqatçıların tanınması ehtimalı yüksəkdir və bu isə elmimizi inkişafdan geri saxlayan bir amildir.

Əlavə olaraq universitetlərimizdəki tədris planları daha çevik etməklə istərdim. Məsələn, informasiya texnologiyaları çox geniş sahədir və bakalavrıviyyəsinə oxuduğumuz zaman tədris planımız çox sabit strukturlu oldu. Bu, daha maraqlı və karyeramız üçün daha lazımlı fənlər və sahələrə diqqəti ayırmaq üçün deyildi.

Ali təhsil müəssisələrimizdə texniki ixtisaslar üzrə oxuyan tələbələr arasında gender disbalansı da yəddən çox xərəkətə gətirib. Bunun səbəblərini müxtəlif ola bilər: özünü inamsızlıq, cəmiyyətimizdəki stereotiplər, məlumatlılığın azlığı və s. Kembridc mənim kompüter elmləri ilə maraqlanan xanımlar üçün çox effektiv dəstəkləyici misallarla rastlaşmışam: Women@CL (kompüter elmləri fakültəsinin xanımlar üçün tələbələr və professorlardan ibarət olan cəmiyyət), məktəblilərin görüşləri və s. Sahəsində çalğan mənim üçün xanımların dəstəklənməsi. Say az olan qruplar üçün belə xüsusi yanaşma çox vacibdir, çünki bu, özünü tərk etməyə kömək edir. Belə bir hərəkət bizim ali təhsil

vermək və onları aradan qaldırmaq üçün çoxlu müxtəssislər çalınır: beynəlxalq tələbələrin ofisi, müxtəlif cəmiyyətlər, individual təhsil məsləhətçisi, tədqiqat işinin rəhbəri və fakültədeki müəllimlər.

- Asudə vaxtında nə ilə məşğul olursunuz?

- Asudə vaxtında universitetimizin və fakültəmizin tədbirlərində iştirak etməklə həm tədbirlərin təkilində köməklik göstərməyi çalınram. Xüsusilə, Women@CL təşkilatının keçirilən tədbirlər, məktəblilərin görüşlər və maraqlı qonaqların təqdimatları məni çox ruhlandırır. Universitetimizdə fənlərə layihələrdə iştirak etməklə üçün bütün şərait yaradılıb.

Xüsusi maraqlı sahibkarlar təşkilatının üzvü olmaq və KT sahəsində startapların inkişafına barədə öyrənməkdir. Əlavə olaraq, alman dili kursuna gedirəm. Təbii ki, asudə vaxtım çox nadir hallarda olur. Çünki doktorantura səviyyəsinə oxuyan tələbələrin tətili olmur. Odur ki, tədqiqat üzərində iş aramsız davam etdirilməlidir.